

**REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI HIDROMETEOROLOŠKI ZAVOD
SLUŽBA ZA KAKVOĆU ZRAKA**

**PRELIMINARNA OCJENA KVALITETE ZRAKA U SLAVONSKOM
BRODU ZA RAZDOBLJE
1. SIJEČANJ – 1. RUJAN 2011.**

Zagreb, rujan 2011.

Izrađeno za: Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Zagreb,
Ulica Republike Austrije 20

Izrađivač: Državni hidrometeorološki zavod, Zagreb, Grič 3.

Naziv dokumenta: PRELIMINARNA OCJENA KVALITETE ZRAKA U SLAVONSKOM BRODU
ZA RAZDOBLJE 1. SIJEČANJ – 1. RUJAN 2011.

Autori: mr.sc. Kornelija Špoler Čanić
dr.sc. Amela Jeričević
Vesna Gugec, met.tehničar

Zahtjev poslan: 20.09.2011.

Zahtjev zaprimljen: 26.09.2011.

Elaborat poslan: 30.09.2011.

Ravnatelj
Državnog hidrometeorološkog zavoda

Mr.sc. Ivan Čačić

SADRŽAJ

SAŽETAK	3
1. UVOD	5
1.1. POJMOVI I DEFINICIJE KORIŠTENI U IZVJEŠĆU	5
1.2. SKRAĆENICE KORIŠTENE PRI ANALIZI PODATAKA	6
1.3. ONEČIŠĆUJUĆE TVARI – ISO KODOVI (ISO 7168-2:1999.)	7
1.5. KRITIČNE RAZINE ONEČIŠĆUJUĆIH TVARI U ZRAKU	9
2. REZULTATI ANALIZE MJERENIH PODATAKA KVALITETE ZRAKA ZA RAZDOBLJE OD SIJEČNJA DO KOLOVOZA 2011. GODINE	9
2.1. GRANICE PROCJENJIVANJA KONCENTRACIJA NA POSTAJI SLAVONSKI BROD – 1	13
PRILOG-1: HODOVI DNEVNIH VRIJEDNOSTI IZMJERENIH KONCENTRACIJA NA POSTAJI SLAVONSKI BROD U RAZDOBLJU OD 1. SIJEČNJA DO 31. KOLOVOZA 2011. GODINE	14
PRILOG-2 PODACI O POSTAJI SLAVONSKI BROD U DRŽAVNOJ MREŽI ZA TRAJNO PRAĆENJE KAKVOĆE ZRAKA	19
DRŽAVNA MREŽA ZA TRAJNO PRAĆENJE KAKVOĆE ZRAKA	22
PODACI O MREŽI	22
POSTAJE DRŽAVNE MREŽE ZA TRAJNO PRAĆENJE KAKVOĆE ZRAKA U NASELJENIM PODRUČJIMA	24
PODACI O POSTAJI SLAVONSKI BROD – 1	25

SAŽETAK

Prema Zakonu o zaštiti zraka kategorizacija zraka provodi se na osnovi validiranog godišnjeg niza podataka mjerenja parametara onečišćenja čiji je obuhvat bio veći od 90%. Isti uvjet primjenjuje se i ukoliko je razdoblje analize kraće, ali se ona smatra preliminarnom jer nije obuhvatila razdoblje od godine dana mjerenja. Međutim, zbog potrebe praćenja stanja i uvida u moguća prekoračenja propisanih standarda na području Slavenskog Broda izrađena je **preliminarna analiza** koja se odnosi na razdoblje siječanj-kolovoz 2011. godine. Konačna ocjena stanja kvalitete zraka i kategorizacija provest će se nakon obrade i analize potpunog niza podataka mjerenja za 2011. godinu.

Na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 u razdoblju od siječnja do kolovoza 2011. godine mjerene su koncentracije sljedećih onečišćujućih tvari: SO₂, NO₂, H₂S, C₆H₆, PM_{2,5}, O₃ i butadiena 1,3. Zrak je na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 bio **I kategorije** za SO₂, C₆H₆ i NO₂, **II kategorije** za O₃, te **III kategorije** za H₂S i PM_{2,5}.

Mjerenja benzena (C₆H₆) započela su 9. ožujka 2011., srednja vrijednost dobivena na temelju raspoloživog razdoblja mjerenja satnih koncentracija iznosi 0,81 µg m⁻³ što je niže od propisane GV koja iznosi 5 µg m⁻³, te je zrak kategoriziran kao I kategorije s obzirom na benzen.

Zrak je također preliminarno kategoriziran kao II kategorije s obzirom na O₃ jer je prekoračena najviša dnevna osmosatna srednja vrijednost unutar promatranog razdoblja koja iznosi 120 µg m⁻³, što je definirani dugoročni cilj, tj. GV za O₃ prema važećoj Uredbi o ozonu u zraku. Najviše dnevne osmosatne srednje vrijednosti koncentracija O₃ na postaji Slavonski Brod -1 prekoračile su ciljnu vrijednost za ozon 21 put što je niže od dozvoljenih 25 čime nije prekoračena TV definirana prema važećoj Uredbi o ozonu u zraku.

Maksimalna satna koncentracija O₃ (193,30 µg m⁻³) za razdoblje od siječnja do kolovoza 2011. premašila je upozoravajuću razinu od 180 µg m⁻³ dva puta (25. kolovoza).

U srpnju i kolovozu zabilježene su dvije epizode visokih koncentracija ozona. Analiza podataka ukazuje da je epizoda u srpnju uzrokovana povišenim koncentracijama lakohlapivih ugljikovodika, prekursora ozona. U kolovozu te koncentracije nisu bile izrazito povišene, ali su uočeni i problemi s mjernim uređajem tako da se ne mogu izvesti jednoznačni zaključci za drugu epizodu.

Maksimalne vrijednosti dnevnih i satnih koncentracija za SO₂, NO₂, H₂S i PM_{2,5} prikazane u studiji "Preliminarna ocjena kakvoće zraka u Slavenskom Brodu za prvo tromjesečje 2011." (DHMZ, 2011.) nisu prekoračene.

1. UVOD

Podaci kvalitete zraka korišteni u ovoj studiji su obrađeni, analizirani i interpretirani prema važećim propisima:

- (1) Zakon o zaštiti zraka (NN 178/04, 110/07, 60/08)
- (2) Uredba o graničnim vrijednostima onečišćujućih tvari u zraku (NN 133/05)
- (3) Uredba o ozonu u zraku (NN 133/05)
- (4) Uredba o kritičnim razinama onečišćujućih tvari u zraku (NN 133/05)
- (5) Pravilnik o praćenju kakvoće zraka (NN 155/05)
- (6) Pravilnik o razmjeni informacija o podacima iz mreža za trajno praćenje kakvoće zraka (NN 135/06)
- (7) Uredba o određivanju područja i naseljenih područja prema kategorijama kakvoće zraka (NN 68/08)

1.1. POJMOVI I DEFINICIJE KORIŠTENI U IZVJEŠĆU

Onečišćujuća tvar - svaka tvar ispuštena/unesena u zrak izravnim i neizravnim ljudskim djelovanjem koja bi mogla nepovoljno utjecati na ljudsko zdravlje, kakvoću življenja i/ili na kakvoću okoliša u cjelini.

Razina onečišćenosti - koncentracija onečišćujuće tvari u zraku ili njeno taloženje na površine u određenom vremenu.

Kvaliteta zraka - svojstvo zraka kojim se iskazuje značajnost u njemu postojećih razina onečišćenosti.

Onečišćeni zrak - zrak čija je kvaliteta takva da može narušiti zdravlje, kvalitetu življenja i/ili štetno utjecati na bilo koju sastavnicu okoliša.

Granična vrijednost (GV) - granična razina onečišćenosti ispod koje, na temelju znanstvenih spoznaja, ne postoji, ili je najmanji mogući, rizik štetnih učinaka na ljudsko zdravlje i/ili okoliš u cjelini i jednom kada je postignuta ne smije se prekoračiti.

Granica tolerancije - postotak granične vrijednosti za koji ona može biti prekoračena pod za to propisanim uvjetima.

Tolerantna vrijednost (TV) - granična vrijednost uvećana za granicu tolerancije.

Gornja granica procjenjivanja - propisana razina onečišćenosti ispod koje se ocjenjivanje onečišćenosti može obavljati kombinacijom mjerenja i metoda procjene na temelju standardiziranih matematičkih modela i/ili drugih mjerodavnih metoda procjene.

Donja granica procjenjivanja - propisana razina onečišćenosti ispod koje se ocjenjivanje onečišćenosti može obavljati samo pomoću metoda procjene na temelju standardiziranih matematičkih modela i/ili drugih mjerodavnih metoda procjene.

Dugoročni cilj za ozon (granična vrijednost za ozon) - koncentracija ozona u zraku ispod koje se, prema sadašnjim znanstvenim saznanjima, ne očekuju izravni štetni učinci na zdravlje ljudi i/ili okoliš u cjelini. Ovaj cilj treba postići dugoročno, osim tamo gdje se ne može postići razmjernim mjerama, kako bi se osigurala učinkovita zaštita zdravlja ljudi i okoliša.

Ciljna vrijednost za ozon (tolerantna vrijednost za ozon) razina utvrđena s ciljem dugoročnog otklanjanja mogućnosti štetnih učinaka na ljudsko zdravlje i/ili okoliš u cjelini i koju, gdje je to moguće, treba postići u utvrđenom roku.

Najviša dnevna osmosatna srednja vrijednost koncentracije bira se ispitivanjem osmosatnih pomičnih srednjih vrijednosti, izračunatih iz podataka dobivenih po satu i ažuriranih svaki sat.

Prekursori ozona - tvari koje pridonose stvaranju prizemnog ozona.

Kritična razina - razina onečišćenosti čije prekoračenje predstavlja opasnost za ljudsko zdravlje pri kratkotrajnoj izloženosti, pri čijoj se pojavi žurno moraju poduzeti odgovarajuće propisane mjere.

Upozoravajuća razina - razina iznad koje pri kratkotrajnoj izloženosti postoji opasnost za zdravlje ljudi određenih osjetljivih dijelova stanovništva i kod kojih je potrebno obavješćivati o najnovijem stanju.

Podatak kvalitete zraka - vrijednost svake izmjerene, izračunate ili procijenjene veličine koja se koristi za određivanje kvalitete zraka.

Prema razinama onečišćenosti, s obzirom na propisane granične vrijednosti (GV), tolerantne vrijednosti (TV), ciljne vrijednosti i dugoročne ciljeve za ozon utvrđuju se sljedeće kategorije kvalitete zraka:

- prva kategorija kvalitete zraka – čist ili neznatno onečišćen zrak: nisu prekoračene granične vrijednosti (GV) i dugoročni ciljevi za ozon,
- druga kategorija kvalitete zraka – umjereno onečišćen zrak: prekoračene su granične vrijednosti (GV) i dugoročni ciljevi za ozon, a nisu prekoračene tolerantne vrijednosti (TV) i ciljne vrijednosti za ozon,
- treća kategorija kvalitete zraka – prekomjerno onečišćen zrak: prekoračene su tolerantne vrijednosti (TV) i ciljne vrijednosti za ozon.

Kategorija kvalitete zraka utvrđuje se za svaku onečišćujuću tvar posebno jedanput godišnje za proteklu kalendarsku godinu.

1.2. SKRAĆENICE KORIŠTENE PRI ANALIZI PODATAKA

Popis korištenih skraćenica s objašnjenjima:

N	broj podataka
N_U	ukupan mogući broj podataka u razmatranom razdoblju
OP	obuhvat podataka - % od ukupnog mogućeg broja podataka
C	srednja koncentracija
C50	50-ti percentil (median)
C_m	minimalna vrijednost koncentracija
CM	maksimalna vrijednost koncentracija
C98	98-mi percentil
GV	granična vrijednost
TV	tolerantna vrijednost

1.3. ONEČIŠĆUJUĆE TVARI – ISO KODOVI (ISO 7168-2:1999.)

Tablica 1.3. Popis onečišćujućih tvari prema Prilogu 2. Pravilnika o razmjeni informacija o podacima za trajno praćenje kvalitete zraka

Redni broj u Prilogu 2.	ISO – kod ⁽¹⁾	Formula	Naziv onečišćujuće tvari	Mjerna jedinica	Vrijeme usrednjavanja
1.	1	SO ₂	sumporov dioksid	µg/m ³	1 sat 24 sata
2.	3	NO ₂	dušikov dioksid	µg/m ³	1 sat 24 sata
4.	39	PM _{2,5}	lebdeće čestice (<2,5µm)	µg/m ³	24 sata
7.	8	O ₃	ozon	µg/m ³	1 sat
8.	V4	C ₆ H ₆	benzen	µg/m ³	24 sata
26	V0	CH ₂ =CH-CH=CH ₂	butadien 1,3	µg/m ³	24 sata
51.	5	H ₂ S	sumporovodik	µg/m ³	1 sat 24 sata

1.4. GRANIČNE I TOLERANTNE VRIJEDNOSTI ONEČIŠĆUJUĆIH TVARI U ZRAKU

Na podatke kvalitete zraka primjenjuju se Uredba o граниčnim vrijednostima onečišćujućih tvari u zraku, Uredba o kritičnim razinama onečišćujućih tvari u zraku i Uredba o ozonu u zraku.

Tablica 1.4.1. Granične i tolerantne vrijednosti koncentracija onečišćujućih tvari u zraku s obzirom na zdravlje ljudi prema Tablici 1 Uredbe o граниčnim vrijednostima onečišćujućih tvari u zraku i Tablicama 1. i 2. Uredbe o ozonu u zraku. Prikazane su samo vrijednosti za onečišćujuće tvari koje se mjere na postaji u Slavenskom Brodu.

Onečišćujuća tvar	Vrijeme usrednjavanja	GV(µg/m ³)	Učestalost dozvoljenih prekoračenja GV tijekom kalendarske godine	TV(µg/m ³) za 2011.	Učestalost dozvoljenih prekoračenja TV tijekom kalendarske godine
SO ₂	1 sat	350	24	350	24
	24 sata	125	3	-	-
	1 godina	50	-	-	-
NO ₂	1 sat	200	18	237,5	18
	24 sata	80	7	95	7
	1 godina	40	-	47,5	-
H ₂ S	1 sat	7	7	7	-
	24 sata	5	7	-	-
	1 godina	2	-	-	-
benzen	1 godina	5	-	5	-

Onečišćujuća tvar	Vrijeme usrednjavanja	GV($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Učestalost dozvoljenih prekoračenja GV tijekom kalendarske godine	TV($\mu\text{g}/\text{m}^3$) za 2011.	Učestalost dozvoljenih prekoračenja TV tijekom kalendarske godine
PM _{2,5}	1 godina	25	-	27,5	-
O ₃	Najviša dnevna osmosatna srednja vrijednost	-	-	120	25 usrednjeno na 3 godine
	Srednja dnevna vrijednost	-	-	110	7
	Najviša dnevna osmosatna srednja vrijednost unutar kalendarske godine	120	-	-	-

Od 1.1.2010. godine tolerantna vrijednost (TV) za ozon, odnosno, uvjet da maksimalna 8-satna klizna vrijednost koncentracija ozona ne smije prijeći vrijednost od 120 $\mu\text{g m}^{-3}$ više od 25 puta postaje obvezujuća vrijednost, odnosno ova prekoračenja se više ne toleriraju.

Tablica 1.4.2. Granice procjenjivanja koncentracija onečišćujućih tvari u zraku s obzirom na zdravlje ljudi prema Tablici 3. Uredbe o graničnim vrijednostima onečišćujućih tvari u zraku. Prikazane su samo granice za onečišćujuće tvari koje se mjere na postaji u Slavskom Brodu

Onečišć. tvar	Granica procjenjivanja	Razdoblje praćenja	Vrijeme usrednjavanja	Iznos granice procjenjivanja	Učestalost dozvoljenih prekoračenja
SO ₂	gornja	kalendarska godina	24 sata	75 $\mu\text{g m}^{-3}$ (60% GV)	ne smiju biti prekoračene više od 3 puta u bilo kojoj kalendarskoj godini
	donja	kalendarska godina	24 sata	50 $\mu\text{g m}^{-3}$ (40% GV)	ne smiju biti prekoračene više od 3 puta u bilo kojoj kalendarskoj godini
NO ₂	gornja	kalendarska godina	1 sat	140 $\mu\text{g m}^{-3}$ (70% GV)	jednosatne GV ne smiju biti prekoračene više od 18 puta u bilo kojoj kalendarskoj godini
			1 godina	32 $\mu\text{g m}^{-3}$ (40% GV)	
	donja	kalendarska godina	1 sat	100 $\mu\text{g m}^{-3}$ (50% GV)	jednosatne GV ne smiju biti prekoračene više od 18 puta u bilo kojoj kalendarskoj godini
			1 godina	26 $\mu\text{g m}^{-3}$ (65% GV)	
benzen	gornja	kalendarska godina	1 godina	3,5 $\mu\text{g m}^{-3}$ (70% GV)	-
	donja	kalendarska godina	1 godina	2 $\mu\text{g m}^{-3}$ (40% GV)	-

1.5. KRITIČNE RAZINE ONEČIŠĆUJUĆIH TVARI U ZRAKU

Uredbom o kritičnim razinama onečišćujućih tvari u zraku propisane su kritične razine sumporovog dioksida, dušikovog dioksida i ozona u zraku

Tablica 1.5.1. Kritične razine za sumporov dioksid izražen kao SO₂ i dušikove okside izražene kao NO₂ u zraku.

Onečišćujuća tvar	Vrijeme usrednjavanja	Kritična razina
SO ₂	trosatni pomični prosjek	500 µg m-3
NO ₂	trosatni pomični prosjek	400 µg m-3

Tablica 1.5.2. Upozoravajuće i kritične razine za ozon u zraku

	Vrijeme usrednjavanja	Razina
Upozoravajuća razina	jednosatni prosjek	180 µg m-3
Kritična razina	jednosatni prosjek	240 µg m-3

2. REZULTATI ANALIZE MJERENIH PODATAKA KVALITETE ZRAKA ZA RAZDOBLJE OD SIJEČNJA DO KOLOVOZA 2011. GODINE

Na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 u razdoblju od siječnja do kolovoza 2011. godine mjerene su koncentracije sljedećih onečišćujućih tvari: SO₂, NO₂, H₂S, C₆H₆, PM_{2,5}, O₃ i butadiena 1,3.

Na temelju analize mjerenih podataka utvrđena je uvjetna, **preliminarna** ocjena i kategorizacija kvalitete zraka. (Tablica 2.1.). Postotak raspoloživih podataka za ocjenu dan je u tablici 2.2.

Na osnovi analize proizlazi da je zrak je na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 bio:

- a) I kategorije za SO₂, NO₂ i benzen (C₆H₆),
- b) II kategorije za O₃
- c) III kategorije za H₂S i PM_{2,5}.

U Tablici 2.4. prikazane su statističke vrijednosti proračunate za satne i dnevne koncentracije SO₂, NO₂, H₂S, C₆H₆, PM_{2,5}, O₃ i butadiena 1,3 na postaji Slavonski Brod-1 u razdoblju od siječnja do kolovoza 2011. godine. Obuhvat podataka bio je preko 90% osim za benzen (69,96%) i butadien 1,3 (21,81%). Razdoblja nedostajućih podataka dnevnih koncentracija mogu se vidjeti na slici P.1. 1. Priloga 1 gdje je prikazan hod srednjih dnevnih koncentracija mjerenih elemenata na postaji Slavonski brod -1 za razdoblje od siječnja do kolovoza 2011. godine.

Tablica 2.1. Preliminarna kategorizacija područja oko mjerne postaje Slavonski Brod-1 u razdoblju mjerenja od siječnja do kolovoza 2011. godine.

Onečišćujuća tvar	I kategorija C < GV	II kategorija GV < C < TV	III kategorija C > TV
SO ₂	I kategorija		
NO ₂	I kategorija		
benzen (C ₆ H ₆)	I kategorija		
H ₂ S			III kategorija
PM _{2,5}			III kategorije
O ₃		II kategorija	

Tablica 2.2. Postotak raspoloživih podataka u razdoblju 1.1.2011.-31.8.2011.

Onečišćujuća tvar	24-satne vrijednosti koncentracija		satne vrijednosti koncentracija	
	N	% raspoloživih podataka	N	% raspoloživih podataka
SO ₂	236	97	5691	97,5
NO ₂	243	100	5831	99,9
H ₂ S	243	100	5828	99,9
C ₆ H ₆	170	70	4065	69,7
PM _{2,5}	243	100	5830	99,9
O ₃	227	93	5475	93,9
Butadien 1,3	53	22	1316	22,6
N ukupni	243		5832	

Maksimalne vrijednosti dnevnih i satnih koncentracija za SO₂, NO₂, H₂S i PM_{2,5} prikazane u studiji "Preliminarna ocjena kvalitete zraka u Slavonskom Brodu za prvo tromjesečje 2011." (DHMZ, 2011.) nisu prekoračene. Maksimalna satna koncentracija O₃ (193,30 µg m⁻³) za razdoblje od siječnja do kolovoza 2011. premašila je upozoravajuću razinu dva puta (Tablica 2.5) Upozoravajuća razina za ozon u zraku na postaji Slavonski Brod premašena je 25. kolovoza 2011. godine u dva uzastopna sata. Tog istog dana je i dnevna osmosatna srednja vrijednost (154,69 µg m⁻³) bila najviša u razdoblju od siječnja do kolovoza 2011. (Tablica 2.5.)

Mjerenja benzena (C₆H₆) započela su 9. ožujka 2011., srednja vrijednost dobivena na temelju raspoloživog razdoblja mjerenja satnih koncentracija iznosi 0,81 µg m⁻³ što je niže od propisane GV koja iznosi 5 µg m⁻³, te je zrak kategoriziran kao I kategorije s obzirom na benzen.

Tablica 2.3. Učestalost pojavljivanja visokih koncentracija onečišćujućih tvari mjerenih na postaji Slavonski Brod-1 u razdoblju od siječnja do kolovoza 2011. godine.

Broj pojavljivanja koncentracija većih od GV (graničnih vrijednosti) i TV (tolerantnih vrijednosti) i srednje godišnje vrijednosti*											
Vrijeme osrednjavanja	24-satne				satne				Najviša dnevna osmosatna srednja vrijednost	8 mjeseci	
	GV		TV		GV		TV				Srednja vrijednost
	Broj dana	%	Broj dana	%	Broj sati	%	Broj sati	%	Broj pojavljivanja	%	
SO ₂	1	0,4			6	0,1	6	0,1			16,42
H ₂ S	3	1,2			35	0,6	35	0,6			2,37
PM _{2,5}											29,12
O ₃									21	8,6	

* Zatamnjena polja odnose se na kriterije koji se za određenu tvar ne primjenjuju

Tablica 2.4. Statističke vrijednosti proračunate za satne (1-satne) i dnevne (24-satne) koncentracije SO₂, NO₂, H₂S, C₆H₆, PM_{2,5}, O₃ i butadiena 1,3 na postaji Slavonski Brod – 1 od siječnja do kolovoza 2011. godine.

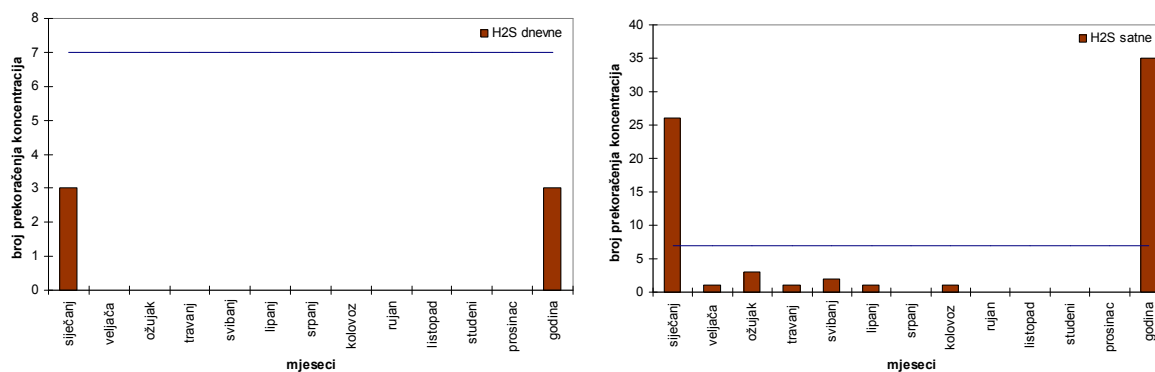
Onečišćujuća tvar ($\mu\text{g m}^{-3}$)	24-satne koncentracije					1-satne koncentracije		
	N	C	C ₅₀	C _M	C ₉₈	N	C _M	C ₉₈
SO ₂	236	16,42	13,00	189,40	53,21	5691	460,80	72,31
NO ₂	243	13,09	10,43	45,92	36,94	5831	115,80	50,80
H ₂ S	243	2,37	2,52	11,34	4,83	5828	30,84	5,12
C ₆ H ₆	170	0,81	0,49	4,88	4,31	4065	16,82	5,23
PM _{2,5}	243	29,12	16,39	199,38	117,49	5830	288,90	135,59
O ₃	227	34,66	25,76	102,81	83,42	5475	193,30	126,80
Butadien 1,3	53	0,83	0,54	7,53	4,48	1316	21,61	6,00
N _U ¹	243					5832		

¹ Ukupni mogući broj podataka mjerenja

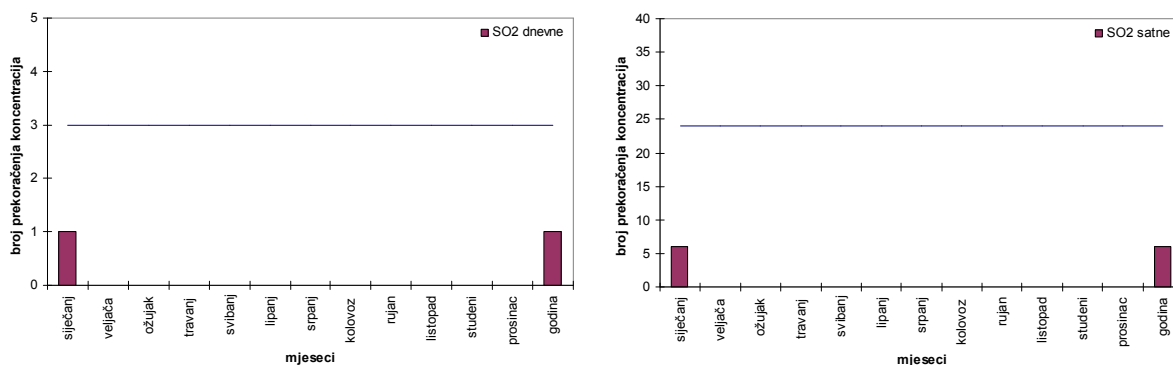
Tablica 2.5. Vremena i iznos prekoračenja upozoravajuće razine za ozon.

Datum	Vrijeme	Koncentracija ($\mu\text{g m}^{-3}$)
25. 8. 2011.	15 h	184,90
25. 8. 2011.	16 h	193,30

Na slikama 2.1. i 2.2. prikazan je broj prekoračenja dnevnih i satnih koncentracija H₂S i SO₂ na postaji Slavonski Brod – 1 u razdoblju od siječnja do kolovoza 2011. godine. Najviše je prekoračenja bilo u siječnju. Za H₂S javljala su se i prekoračenja GV satnih koncentracija u toplom dijelu godine. U toplom dijelu godine, u srpnju i kolovozu, bila su sva prekoračenja najviših dnevnih osmosatnih srednjih vrijednosti za O₃ (Slika 2.3.) na postaji Slavonski Brod u razdoblju od siječnja do kolovoza 2011. godine.

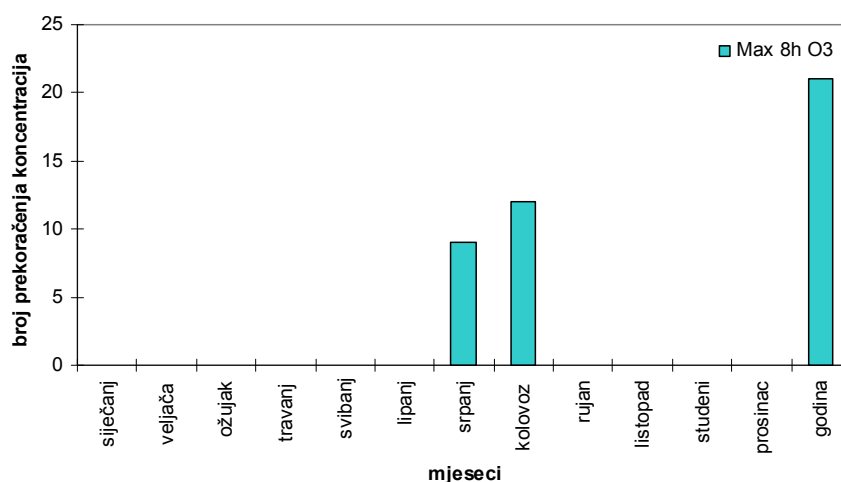

Slika 2.1. Broj prekoračenja GV i TV za dnevne (lijevo) i satne (desno) koncentracije H₂S po mjesecima i za cijelo razdoblje od siječnja do kolovoza 2011. godine na postaji Slavonski Brod - 1.

Slika 2.2. Broj prekoračenja GV i TV za dnevne (lijevo) i satne (desno) koncentracije SO₂ po mjesecima i za cijelo razdoblje od siječnja do kolovoza 2011. godine na postaji Slavonki Brod – 1.

Na slici P.1. osim epizoda visokih dnevnih koncentracije u siječnju za H₂S i SO₂ koje su opisane u studiji "Preliminarnoj ocjeni kvalitete zraka u Slavonskom Brodu za prvo tromjesečje 2011." mogu se još uočiti i epizode visokih dnevnih koncentracija O₃ 14. srpnja i 27. kolovoza 2011. godine. I najviša dnevna osmosatna vrijednost O₃ u srpnju bila je 14. srpnja 2011. koja je premašivala GV za O₃, dok je u kolovozu najviša dnevna osmosatna vrijednost O₃ bila 25. kolovoza 2011. godine, no vrijednosti su bile visoke kroz nekoliko dana zaredom.

Slika 2.3. Broj prekoračenja GV (=TV) najviših dnevnih osmosatnih srednjih vrijednosti za O₃ po mjesecima i za cijelo razdoblje od siječnja do kolovoza 2011. godine na postaji Slavonki Brod - 1.

Usporedba opaženog s hodom dnevnih koncentracija mjerenih prekursora O₃ (Slika P 1.2.) na postaji Slavonki Brod – 1 tj. s koncentracijama NO₂, te C₆H₆ i butadiena 1,3 upućuje da je mogući uzrok povišenih koncentracija O₃ oko 14. srpnja 2011. koncentracije C₆H₆ i butadiena 1,3 u razdoblju od 8. do 11. srpnja 2011. godine kada su i dostigle svoje najviše dnevne vrijednosti u razdoblju od siječnja do kolovoza 2011. godine.

Daljna analiza epizode visokih koncentracija O₃ oko 25. kolovoza 2011. trebala bi sadržavati poglavito meteorološke parametre i rezultate disperzijskih modela.

2.1. Granice procjenjivanja koncentracija na postaji Slavonski Brod – 1

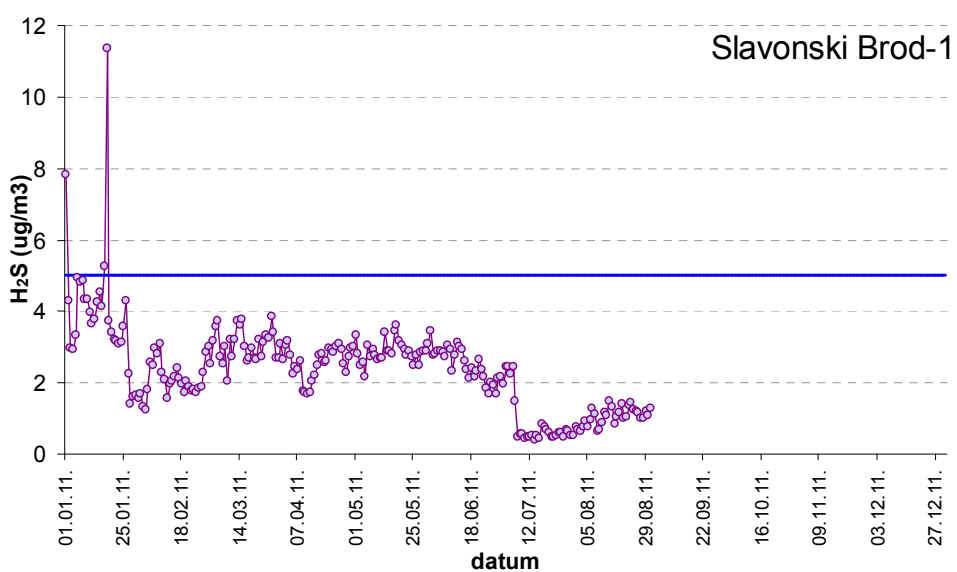
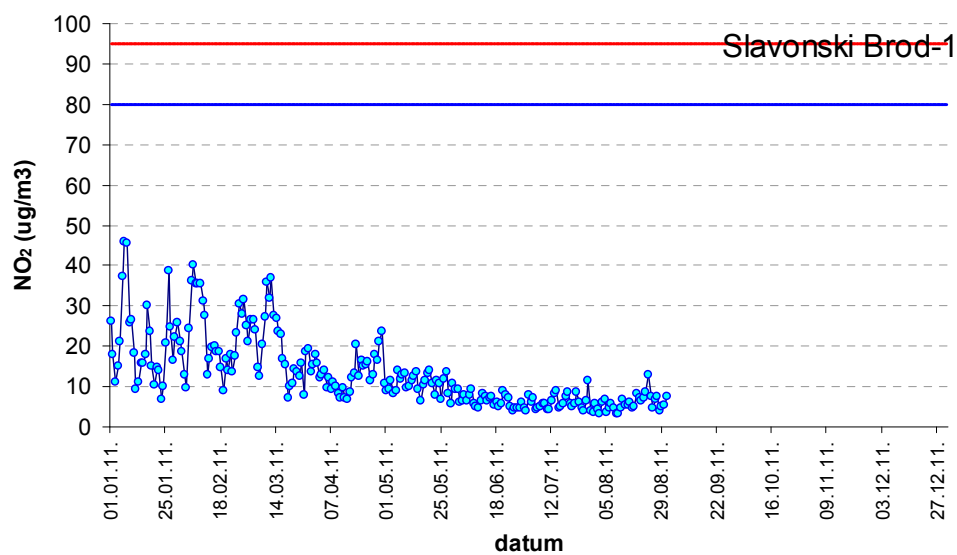
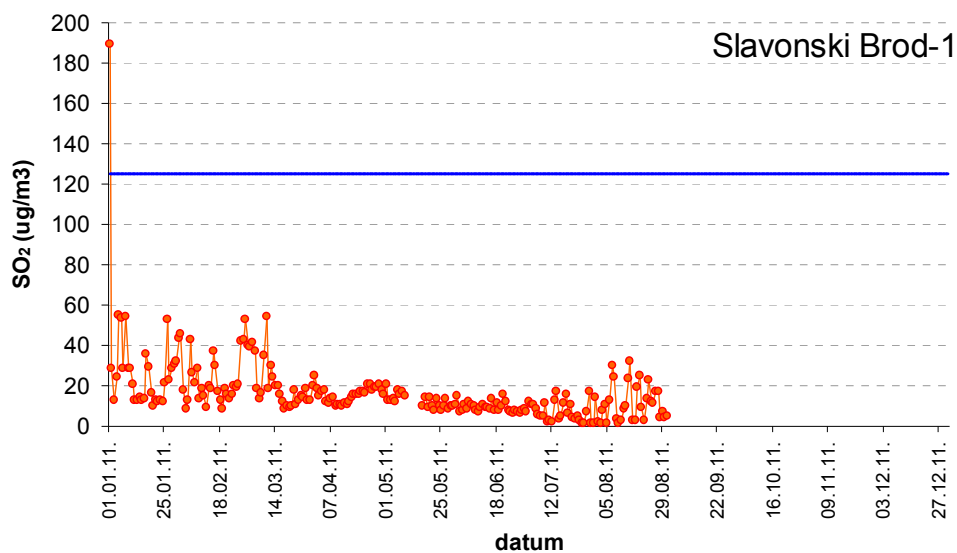
Donja granica procjenjivanja s obzirom na zdravlje ljudi prekoračena je za SO₂.

Tablica 2.1.1. Granice procjenjivanja koncentracija onečišćujućih tvari u zraku obzirom na zdravlje ljudi na mjernoj postaji Slavonski Brod – 1 u razdoblju od siječnja do kolovoza 2011. godine.

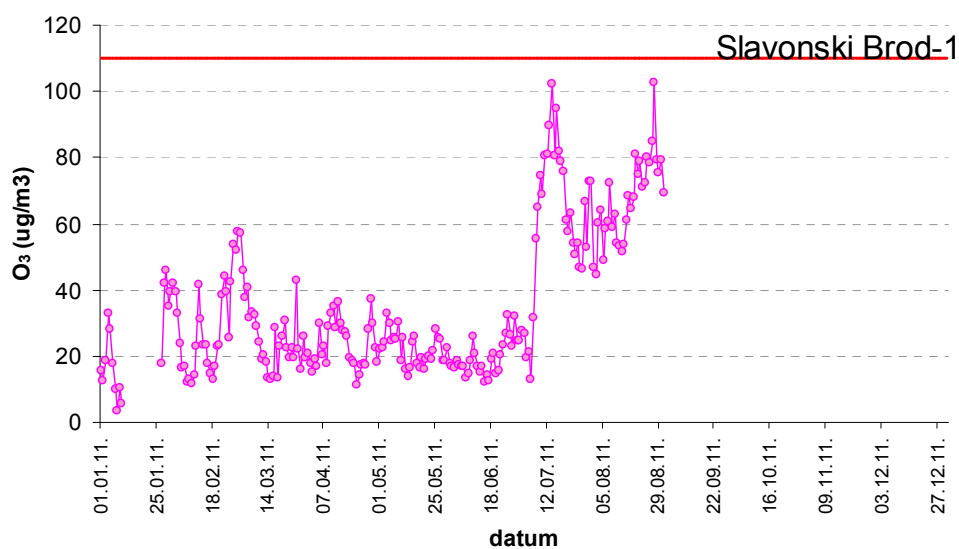
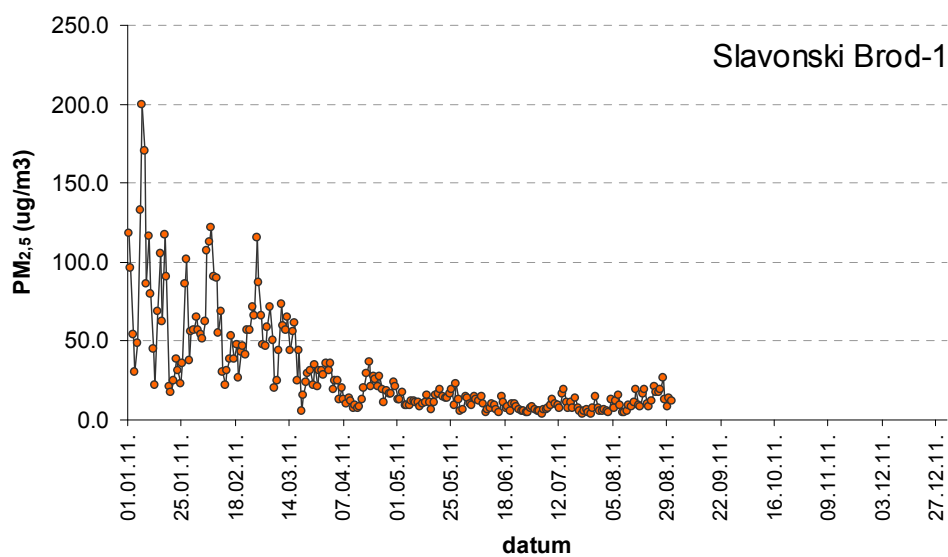
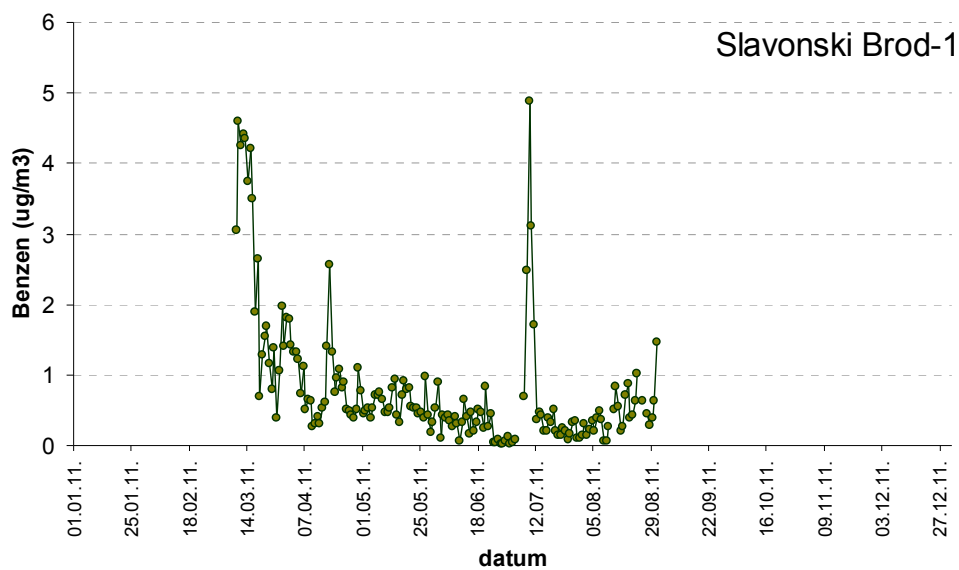
Onečišćujuća tvar	Vrijeme usrednjavanja	Granica procjenjivanja	Učestalost prekoračenja	Procjena stanja prema graničnim vrijednostima
SO ₂	24 sata	gornja	1	✓
		donja	7	✗
NO ₂	1 sat	gornja	0	✓
		donja	3	✓
	1 godina	gornja	0	✓
		donja	0	✓

PRILOG-1

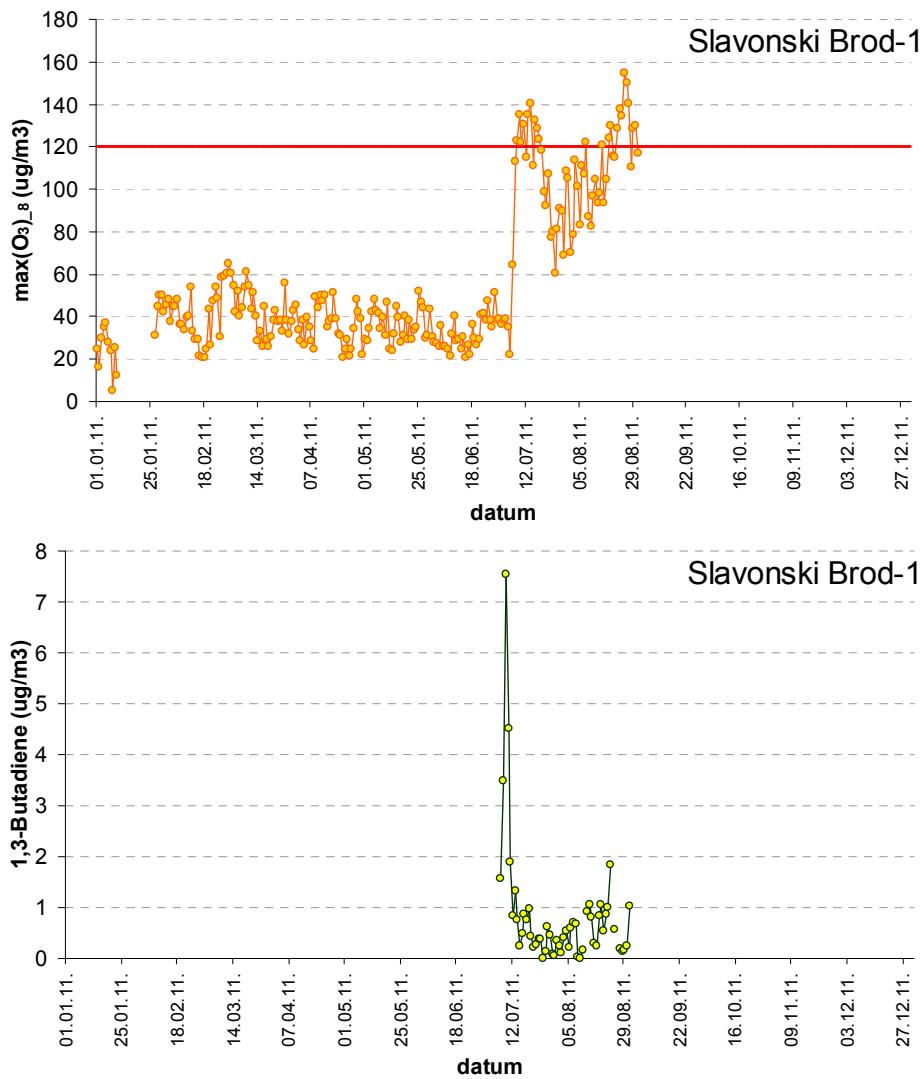
**HODOVI DNEVNIH VRIJEDNOSTI IZMJERENIH
KONCENTRACIJA NA POSTAJI SLAVONSKI BROD U RAZDOBLJU
OD 1. SIJEČNJA DO 31. KOLOVOZA 2011. GODINE**

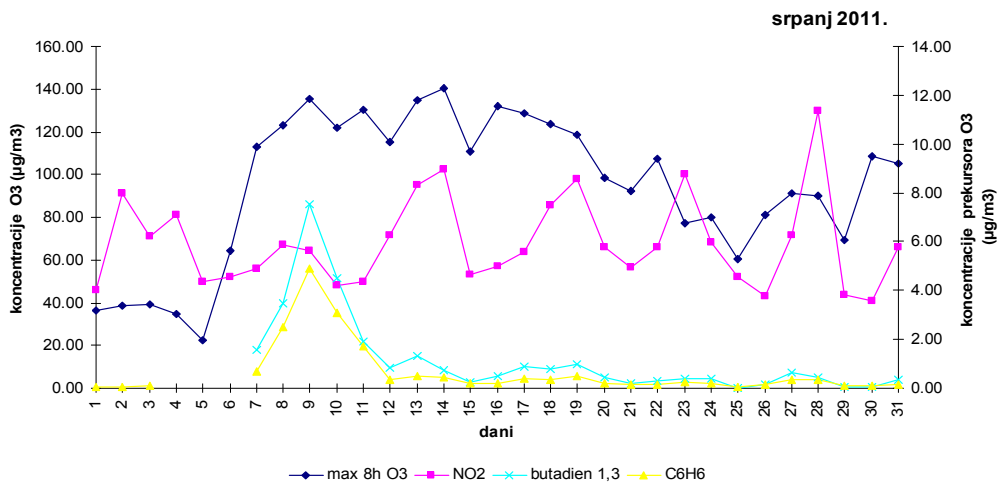
Slika P.1. 1. Godišnji hod srednjih dnevnih koncentracija mjenjenih elemenata na postaji Slavonski brod -1 u razdoblju od siječnja do kolovoza 2011.

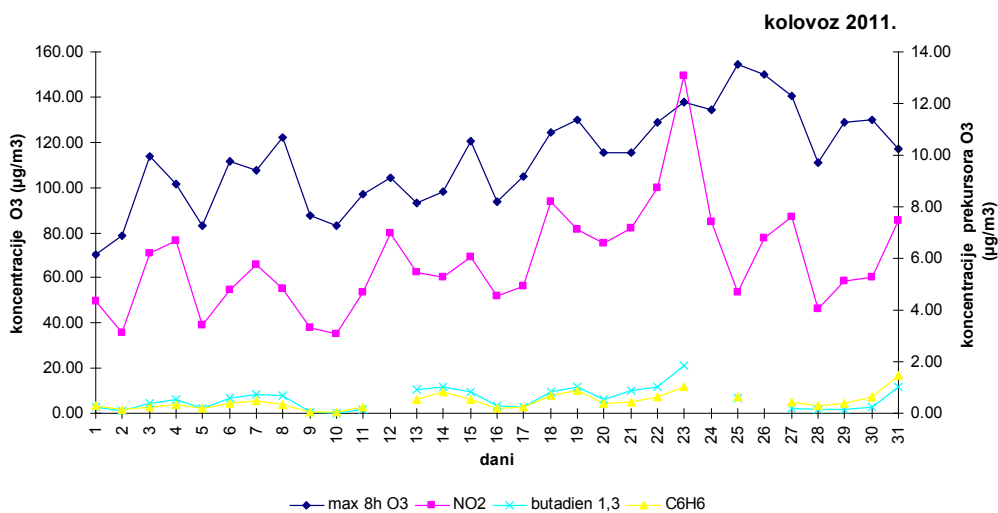
Slika P.1. 1. Godišnji hod srednjih dnevnih koncentracija mjenjenih elemenata na postaji Slavonski brod -1 u razdoblju od siječnja do kolovoza 2011., nastavak

Slika P.1. 1. Godišnji hod srednjih dnevnih koncentracija mjenjenih elemenata na postaji Slavonski brod -1 u razdoblju od siječnja do kolovoza 2011., nastavak

Slika P.1. 2. Mjesečni hod najviših dnevnih osmosatnih vrijednosti koncentracija O3 i srednjih dnevnih koncentracija prekursora O3 dnevnih koncentracija mjenjenih elemenata na postaji Slavonski brod -1 za srpanj 2011.

Slika P.1. 3. Mjesečni hod najviših dnevnih osmosatnih vrijednosti koncentracija O3 i srednjih dnevnih koncentracija prekursora O3 dnevnih koncentracija mjenjenih elemenata na postaji Slavonski brod -1 za kolovoz 2011.

PRILOG-2

PODACI O POSTAJI SLAVONSKI BROD U DRŽAVNOJ MREŽI ZA TRAJNO PRAĆENJE KAKVOĆE ZRAKA

DRŽAVNA MREŽA ZA TRAJNO PRAĆENJE KAKVOĆE ZRAKA

Državna mreža za trajno praćenje kakvoće zraka u 2010. godini sastojala se od 9 postaja raspoređenih u naseljenim područjima: HR ZG - Grad Zagreb (Zagreb-1, Zagreb-2, Zagreb-3), HR OS – Grad Osijek (Osijek-1), HR RI – Grad Rijeka (Rijeka-1 i Rijeka-2), HR KT – Grad Kutina (Kutina-1), HR SI – Grad Sisak (Sisak-1), te u području HR 1 – Grad Slavonski Brod (Slavonski Brod-1) .

Osim u naseljenim područjima, od 2010. godine počela su se provoditi i mjerenja na 12 postaja u nenaseljenim/ruralnim područjima.

Podaci o postaji Slavonski Brod-1, a prema Pravilniku o praćenju kakvoće zraka (5) i Pravilniku o razmjeni informacija o podacima iz mreža za trajno praćenje kakvoće zraka (6) dani su u nastavku.

PODACI O MREŽI

Naziv: **Državna mreža za trajno praćenje kakvoće zraka**

Kratica: **HR001A**

Tip mreže: **državna mreža**

Tijelo odgovorno za upravljanje mrežom

naziv: **Državni hidrometeorološki zavod**

vlasnik mreže: **Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva**

ime odgovorne osobe: **Jasenska Nećak**

adresa: **Ulica Republike Austrije 14, 10000 Zagreb**

broj telefona i faksa: **01/3782137 (telefon) 01/3782157 (fax)**

elektronska pošta: **jasenska.necak@mzopu.hr**

web adresa: **<http://www.mzopu.hr>**

Obavijest o vremenu: **lokalno**

Postaje Državne mreže za trajno praćenje kakvoće zraka u naseljenim područjima

Podaci o postaji Slavonski Brod – 1

I. PODACI O MREŽI						
I. 1.	Naziv: Državna mreža za trajno praćenje kvalitete zraka					
I. 2.	Kratica:					
I. 3.	Tip mreže: Lokalna					
I. 4.	Tijelo odgovorno za upravljanje: Državni hidrometeorološki zavod					
I. 4.1.	Naziv					
I. 4.2.	Ime odgovorne osobe		Lukša Kraljević			
I. 4.3.	Adresa					
I. 4.4.	Telefon		091 4565 685			
	Fax					
I. 4.5.	e-mail		kraljevic@cirus.dhz.hr			
I. 4.6.	Web adresa					
I. 5.	Obavijest o vremenu: CET					
II. PODACI O POSTAJI						
II. 1. Opći podaci						
II. 1.1.	Ime postaje		Slavonski Brod 1			
II. 1.2.	Ime grada		Slavonski Brod			
II. 1.3.	Nacionalni ili lokalni broj ili oznaka					
II. 1.4.	Kod postaje					
II. 1.5.	Ime stručne institucije koja odgovara za postaju		Državni hidrometeorološki zavod			
	Pravna osoba koja je mjerila		EKONERG			
II. 1.6.	Tijelo ili programi kojima se dostavljaju podaci		Agencija za zaštitu okoliša			
II. 1.7.	Ciljevi mjerenja		praćenje kvalitete zraka i utjecaja industrije			
II. 1.8.	Geografske koordinate*		h	y	x	
			mjereno			
			mjereno	83m	45 o 9' 34,1"	17o 59' 42,36
II. 1.9.	NUTS					
II. 1.10.	Onečišćujuće tvari koje se mjere na postaji		SO ₂ , NO ₂ , H ₂ S, C ₆ H ₆ , PM _{2,5} , O ₃ i butadiena 1,3.			
II. 1.11.	Meteorološki parametri		da			
II. 1.12.	Druge informacije		mjerenja se obavljaju prema zakonski propisanim metodama			
II. 2. Klasifikacija postaje						
II. 2.1.	Tip područja					
II. 2.1.1.	Gradsko		da			
II. 2.1.2.	Prigradsko					
II. 2.1.3.	Ruralno					
II. 2.2.	Tip postaje u odnosu na izvor emisija					
II. 2.2.1.	Prometna					
II. 2.2.2.	Industrijska		da			
II. 2.2.3.	Pozadinska					
II. 2.3.	Dodatne informacije o postaji					
II. 2.3.1.	Područje za koje je postaja reprezentativna		radius 2000 m			
II. 2.3.2.	Gradske i prigradske postaje					
	- broj stanovnika grada/naselja		60 000			
II. 2.3.3.	Prometne postaje					
	- procijenjena količina prometa					

- udaljenost od kamenog ruba pločnika		
- udio teških motornih vozila u prometu		
- brzina prometa		
- udaljenost do fasade zgrade i visina zgrade		
- širina prometnice/ulice		
II. 2.3.4.	Industrijske postaje	
- tip industrije	rafinerija, metaloprerađivačka, drvena	
- udaljenost od izvora/područja izvora	3000 m	
II. 2.3.5.	Ruralne pozadinske postaje	
- blizina grada	-	
- regionalne	-	
- daljinski prijenos	-	
III. INFORMACIJE O MJERNOJ TEHNICI PO ONEČIŠĆUJUĆIM TVARIMA		
III. 1. Mjerna oprema		
III. 1.1. Naziv		
III. 1.2. Analitička metoda ili mjerna metoda		
SO ₂	automatski analizator	UV fluorescencija
O ₃	automatski analizator	UV apsorpcija
NO ₂	automatski analizator	kemiluminiscencija
PM _{2,5}	automatski analizator	apsorpcija beta zračenja
C ₆ H ₆	automatski analizator	plinska kromatografija – fotojonizirajuća detekcija
butadiena 1,3	automatski analizator	plinska kromatografija – fotojonizirajuća detekcija
H ₂ S	automatski analizator	Katalitička oksidacija - UV fluorescencija
III. 2. Značajke uzorkovanja		
III. 2.1.	Lokacija mjernog mjesta	
III. 2.2.	Visina mjesta uzorkovanja	3 m
III. 2.3.	Učestalost integriranja podataka	10 min
III. 2.4.	Vrijeme uzorkovanja	

Slika P4.1. Fotografija mjerne postaje za kvalitetu zraka Slavonski Brod-1